

Wprowadzenie :

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy uregulowane :

- w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii

Istotnym aktem prawnym w dziedzinie wszechstronnej polityki wobec alkoholu jest też Europejska Deklaracja w sprawie alkoholu. Akt ten zawiera promujące zdrowie strategie działania z uwzględnieniem różnic środowiska społecznego, prawnego, ekonomicznego i kulturowego.

Kluczowym aktem prawnym, na podstawie którego prowadzona jest realizacja zadań wskazanych w ustawach jest gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Zadania ujęte w programie są inicjowane przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Wąsoszu , natomiast realizatorem programu jest Urząd Miejski Wąsosz.

Rozdział I

I. Problemy alkoholowe i narkomanii jako problem społeczny

Napoje alkoholowe należą do najpowszechniej spożywanych dóbr konsumpcyjnych a jego spożycie wiąże się z wieloma negatywnymi konsekwencjami. Są to nie tylko konsekwencje zdrowotne ale i też społeczne. Konsumpcja alkoholu ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne, psychiczne oraz społeczne jednostek, rodzin i społeczności w regionie.

Bezpośrednie i pośrednie efekty nadmiernego spożywania napojów alkoholowych nie dotyczą już tylko wyłącznie osób nadużywających ale ludzi ich otaczających.. Ma to bardzo duży wpływ na liczne aspekty życia osób pijących, w tym na ich zdrowie, życie rodzinne, pracę, naukę, przyjaźń oraz możliwości zatrudnienia i finanse.

Alkohol to szczególny rodzaj towaru, którego nadmierne spożycie doprowadza do uzależnienia, a to z kolei zwiększa ryzyko zachorowalności i umieralności. Zgodnie z obowiązującym w Polsce systemem diagnostycznym , Międzynarodową Klasyfikacją Chorób, Urazów i Przyczyn Zgonów uzależnienie od alkoholu identyfikowane jest jako zespół właściwości

fizjologicznych, emocjonalnych i poznawczych, które pojawiają się w wyniku wieloletniego używania alkoholu. Uzależnienie od alkoholu jest postępującą i śmiertelną chorobą. Picie alkoholu powoduje ciągły wzrost występowania wypadków drogowych, przemocy w rodzinie, popełnianie przestępstw. Koszty ekonomiczne picia alkoholu obciążają znacznie rodziny oraz społeczność w której żyją.

Jednoznacznie trzeba stwierdzić, że koszty medyczne, obniżenie produktywności z powodu różnorodnych zachorowań, straty materialne, spadek dochodów oraz następstwa przedwczesnej umieralności, to tylko niektóre aspekty tego problemu.

Alkohol spożywany w zgodzie z normami nie powoduje negatywnych skutków, jeśli jednak się te normy przekracza prawdopodobieństwo że wystąpią wzrośnie. Używanie i nadużywanie alkoholu wiąże się z problematyką społeczną tj. ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ludzie ci często trafiają poza nawias społeczny, a w przypadku braku jakiegokolwiek pomocy „idą na dno”. Osoby, które nie podejmują próby leczenia generują dodatkowe koszty w różnych obszarach między innymi w ochronie zdrowia.

Większość osób uzależnionych, doświadczających licznych negatywnych konsekwencji swojego picia, próbuje samodzielnie poradzić sobie z problemem.

Według opinii specjalistów narkomania to stałe lub okresowe przyjmowanie bez zalecenia lekarza zarówno narkotyków jak i leków uspakajających, nasennych oraz innych środków odurzających, wyniku czego może powstać (lub powstała) zależność od nich. Z najnowszych raportów wynika, że do spróbowania narkotyków choć raz w życiu przyznaje się co czternasty Polak. W naszym kraju narkotyki są popularne wśród młodzieży. Połowa młodzieży w wieku 14-19 lat przynajmniej raz w życie spróbowała marihuany. Wśród młodzieży funkcjonuje błędne przekonanie, że od narkotyków tzw. miękkich nie można się uzależnić. Tolerowanie przyjmowania nawet niewielkiej ilości narkotyku przez pewien czas powoduje, że ilość środków odurzających staje się niewystarczająca by osiągnąć stan dobrego samopoczucia lub stan euforii. Z badań przeprowadzanych wynika, że wśród młodzieży uzależnionej od narkotyków przeważają dwa typy : są to albo osoby nadmiernie kontrolowane przez rodziców albo te, które miały daleko idącą wolność.

II. Diagnoza problemów alkoholowych i narkomanii w gminie

1. Dane ogólne

Na dzień 31.12.2009 r. miasto i gminę Wąsosz zamieszkiwało ogółem 7790 osób w tym w mieście 2912 . Miasto Wąsosz pełni funkcję gminnego ośrodka usługowego w zakresie administracji, oświaty, kultury, służby zdrowia i sportu.

2. Oświata

Na terenie gminy Wąsosz zlokalizowana są 4 szkoły podstawowe, gimnazjum oraz jedno przedszkole, w których ogółem uczęszcza 998 dzieci.

W 2009 r. gmina Wąsosz już kolejny raz brała udział w Kampanii umowy „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, To ogólnopolska akcja podejmująca problem profilaktyki uzależnień. Celem kampanii jest promowanie zdrowego stylu życia oraz atrakcyjnych dla dzieci i młodzieży zachowań prospołecznych jako alternatywy wobec wielu patologii, szczególnie picia alkoholu, zażywania narkotyków oraz stosowania przemocy.

Dzieci nie mają odpowiedniej wiedzy, która chroniłaby je przed stosowaniem niebezpiecznych środków odurzających i uzależniających. Inspiracją do sięgania po używki jest ponadto środowisko rówieśnicze, bo solidarność z kolegami i koleżankami nie pozwala na odważne mówienie „nie” w sytuacjach ryzykownych. Niekiedy problem pogłębiają dorośli pozwalający dzieciom pić alkohol lub palić papierosy. Są to zarówno rodzice, jak i wychowawcy w szkole, którzy prawdopodobnie nie reagują na te zjawiska. Postawy dorosłych mogą prowadzić do przekonań dzieci i młodzieży, że picie jest jedną z form spędzania wolnego czasu lub sposobem na kłopoty.

Od paru lat dostrzega się kryzys w rozwoju moralnym i kulturowym dzieci oraz młodzieży. Dom rodzinny niewystarczająco wspiera emocjonalnie, co powoduje, że osamotnieni młodzi ludzie szukają wsparcia wśród często destruktywnych grup rówieśniczych. Pogłębiający się kryzys wartości lub nawet brak odpowiedniej ich hierarchii powoduje ucieczkę w antywartości, szukanie substytutów powodujących chwilowe zadowolenie i ucieczkę od problemów. Do tego dochodzi niski poziom kulturowy, umiejętność wykorzystania wolnego czasu, brak zainteresowań i hobby.

Problem narkomanii w środowisku uczniów szkół podstawowych na terenie miasta i gminy nie jest niepokojący nie mniej jednak należy w tym zakresie prowadzić szeroko zakrojone akcje i zajęcia profilaktyczne.

Należy stwierdzić, że nie można lekceważyć problemu narkomanii w gimnazjum pomimo, że badania przeprowadzane w latach poprzednich wskazują na jego nieduży rozmiar. Celowym wydaje się prowadzenie długofalowych akcji i zadań uczących młodzież życia bez sztucznego poprawiania sobie nastroju. Propozycje włączenia się w zdrowy system reagowania, zdrowe życie na co dzień, podawanie młodzieży wzorów dobrego radosnego spędzania czasu bez używek, więcej przynosi efektów niż jednorazowe akcje propagandowe, na które młodzież rzadko zwraca uwagę.

Narkotyki są bardziej atrakcyjne wśród młodzieży aniżeli alkohol. Alkohol jest kojarzony z osobami dorosłymi, u których wyrządza on wiele szkód oraz w rodzinach tych osób. Natomiast młodzież postrzega narkotyki jako sposób na życie, bardziej atrakcyjny aniżeli z alkoholem. Narkotyki są zażywane przy okazji zabawy i od nich zależy czy jest to udana zabawa. Narkotyki są też

źródłem sukcesu i osiągniętych dobrych wyników w nauce ale też pomagają nawiązywać kontakty.

3. Bezrobocie

W gminie Wąsosz wg stanu na dzień 31.12.2009 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Górze wyniosła **502 osoby** a stopa bezrobocia dla powiatu górowskiego na koniec grudnia 2009 r. wynosiła **20.4 %**. Analizując te dane liczba bezrobotnych w gminie Wąsosz w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 155 osób. Trudna sytuacja na rynku pracy powoduje, że wiele osób alkohol traktuje jako sposób radzenia sobie ze stresem związanym z utratą pracy lub jej długim brakiem. Sytuacja ta sprzyja pogłębianiu się różnego rodzaju dysfunkcji w sferze biologicznej i psychicznej co sprzyja poszerzaniu się obszarów dotkniętych ubóstwem. Problem ten dotyka coraz większej grupy bezrobotnych a co z kolei oznacza, że coraz bardziej zmniejsza się szansa na znalezienie pracy. Alkohol nadal jest też często główną przyczyną utraty już uzyskanego zatrudnienia a także powstawania wypadków w pracy.

4. Dane z Policji

Alkohol jest coraz częściej powodem awantur i przemocy w rodzinie, w wyniku czego wdrażana jest procedura „Niebieskich kart”. Oczywiście problem przemocy domowej nie tylko dotyczy rodzin alkoholowych ale określa się, że 70% interwencji policji związanych jest ze zdarzeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu i stosującymi przemoc wobec najbliższych. Alkohol zajmuje czołowe miejsce w popełnianych czynach, których skutkiem są odniesione urazy a także i śmierć na skutek wypadków drogowych, potrażeń pieszych, utonięć, pożarów. Negatywne zdarzenia będące skutkiem spożywania alkoholu na terenie miasta i gminy Wąsosz za rok 2009 przedstawiają się następująco :

Zanotowane zdarzenia	dane za rok 2009
Interwencje domowe (nadużywanie alkoholu)	115
Postępowania w sprawach znęcania się nad rodziną na skutek nadużywania alkoholu	9
Jazda w stanie nietrzeźwym – pojazdy mechaniczne, niemechaniczne	73
Przestępstwa dokonane przez nieletnich	15
Ilość nieletnich sprawców czynów karalnych	11
„NIEBIESKA KARTA „	17
Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii art.62 ust. 1 (posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych)	4

W porównaniu do roku 2008 zwiększyła się ilość interwencji domowych z przyczyn nadużywania alkoholu o 97 zdarzeń. Nadal niepokojące jest zjawisko przemocy w rodzinie, a także kierowanie pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości. W 80% przypadkach sprawcy przemocy są pod wpływem alkoholu a przemoc fizyczna i psychiczna wobec dzieci powoduje konsekwencje we wszystkich obszarach rozwojowych a zwłaszcza:

- zdrowia fizycznego
- zdrowia psychicznego
- rozwoju umysłowego
- umiejętności współżycia z innymi ludźmi

5. Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej

Jedną z dysfunkcji uprawniającą do świadczenia pomocy społecznej jest alkoholizm i narkomania a fakt bycia alkoholikiem nie dyskredytuje tej osoby do ubiegania się o świadczenie. Następstwem nadużywania alkoholu jest ubóstwo a więc problem braku środków finansowych na bieżące funkcjonowanie jednostki ale przede wszystkim rodziny. Pomoc dla rodzin, w których występuje problem alkoholowy organizowana jest przez dofinansowanie dożywiania, wydawanie zleceń do zrealizowania zakupów w sklepach. Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką gdzie zgłaszają się potrzebujący. W roku 2009 z powodu trudnej sytuacji życiowej pomocą objęto ogółem 302 rodziny tj. 1036 osób, a 212 rodzin otrzymało zasiłki celowe. Dzieci z rodzin o niskich dochodach korzystają z dożywiania. W roku 2009 akcją tą objęto 258 dzieci. Z zasiłków stałych stanowiących zadania zlecone gminie skorzystało w ubiegłym roku 28 rodzin.

6. Pozostałe informacje

W roku 2009 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na wniosek Policji, rodziny, Prokuratury objęła swoim działaniem 28 osób i złożyła 4 wnioski o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Tabela poniżej przedstawia wartość sprzedanego alkoholu w gminie Wąsosz w roku 2009. W porównaniu do roku 2008 sprzedano więcej alkoholu do 4.5% i piwa oraz alkoholu powyżej 18%, co wskazuje na stały wzrost sprzedaży tych rodzajów alkoholu. **Ogółem wartość sprzedanego alkoholu wyniosła 3.616.762.30 zł tj. o 463.523.36 zł więcej w stosunku do sprzedaży z roku 2008.**

Rodzaj alkoholu	2008	209
do 4.5% i piwo	1.726.974.73 zł	1.919.457.92 zł
pow.4.5% do 18%	362.153.23 zł	320.325.09 zł
Pow. 18%	1.064.110.98 zł	1.376.979.29 zł

Ustalona dla miasta i gminy liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych wynosi **50**. Liczba ta od roku 1993 nie zmienia się. Sprzedaż napojów alkoholowych na dzień 31 grudnia 2009 r. była prowadzona w 33 placówkach z tego w 28 sklepach oraz 5 lokalach gastronomicznych.

7. Osoby i instytucje przygotowane do rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii (stan zasobów)

Na terenie miasta funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, który udziela pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków. W gminie funkcjonuje ponadto:

- Jedna świetlica środowiskowa
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Pedagodzy szkolni
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu
- Grupa AA
- Punkt konsultacyjny przy OPS w Wąsoszu

W realizacji zadań gmina współpracuje z następującymi instytucjami:

- Centrum Profilaktyki Alkoholowej w Górze
- Powiatowe Centrum Pomocy rodzinie w Górze
- Rewir Dzielnicowych w Wąsoszu
- Parafia Rzymsko-Katolicka w Wąsoszu

8. Mapa problemów

Problem alkoholowy dotyka całą gminę. Pomimo zmniejszającego się bezrobocia niektóre osoby mają problem ze znalezieniem pracy lub z aktywizacją zawodową na rynku pracy. Największe zagrożenie utrzymuje się nadal w południowo-wschodnim i północno-zachodnim rejonie gminy.

9. Najważniejsze problemy do rozwiązania w roku 2010

- Utrzymanie świetlicy środowiskowej
- Utrzymanie grupy AA
- Kontynuowanie pracy punktu konsultacyjnego ds. uzależnień
- Wzmocnienie działań edukacyjnych na rzecz sprzedawców napojów alkoholowych.

Rozdział II

I. Cele programu

1. poprawa dostępności do leczenia odwykowego mieszkańców gminy,
2. wspieranie psychospołeczne i prawne rodzin w szczególności przed przemocą w rodzinie
3. prowadzenie działań profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki szkolnej i rodzinnej,
4. współdziałanie merytoryczne i wspieranie finansowe instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zadania gminne z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii
5. zmniejszenie ilości przypadków naruszeń prawa ustanowionego w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii.
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

II. Kategorie zadaniowe prowadzące do osiągnięcia wskazanych celów

1. *Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków :*

realizacja przez :

- a) utrzymanie punktu konsultacyjnego – motywującego do podjęcia leczenia odwykowego

Ocena skuteczności zadania : analiza zgłoszeń do punktu i ilość mieszkańców gminy podejmujących leczenie

- b) utrzymanie grupy AA

Ocena skuteczności zadania : analiza zgłoszeń do punktu i ilość mieszkańców gminy podejmujących leczenie

- c) merytoryczne wsparcie działającej na terenie gminy:

- grupa AA
- świetlica środowiskowa

Ocena skuteczności zadania: analiza i porównanie ilości osób uczestniczących w programach

2. *Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie :*

- a) usprawnienie prac związanych z postępowaniem wobec osób nadużywających alkoholu i narkotyki

Ocena skuteczności zadania: analiza czasookresu trwania postępowania w gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Analiza ilości wniosków do sądu zakończonych ustanowieniem obowiązku leczenia.

- b) współpraca z biegłymi opiniującymi w zakresie uzależnienia od alkoholu i narkotyków.

Ocena skuteczności zadania: analiza okresów czasowych od skierowania do biegłego, do czasu wydania opinii. Analiza wniosków biegłego z wydanymi orzeczenia sądu.

- c) udzielanie pomocy prawnej osobom i rodzinom, w których występuje problem alkoholowy i narkotyków. Kierowanie osób potrzebujących:

- do Poradni Psychologicznej
- do Punktu konsultacyjnego ds. uzależnień
- współpraca z grupą wsparcia
- zaangażowanie radcy prawnego Urzędu Miejskiego

Ocena skuteczności zadania: Analiza osób zgłaszających się do punktu konsultacyjnego, badanie zakresu oferty pomocowej świadczonej przez ten punkt.

3. *prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, w przypadku przeciwdziałania narkomanii także działalność wychowawcza i zapobiegawcza.*

realizacja przez:

- a) realizacja na terenie placówek oświatowych programów profilaktycznych „ZACHOWAJ TRZEŹWY UMYŚL”, „NOE 1”, a w zakresie profilaktyki przeciwdziałania narkomanii warsztaty dla pedagogów i rodziców – Zagrożenie narkotykami-informacje, działania.

- b) Udział w ogólnospołecznej kampanii edukacyjnej PARPA „**SPRWAJDŹ CZY TWOJE PICIE JEST BEZPIECZNE**”

realizacja przez:

- edukacja poprzez pakiet informacyjny

Ocena skuteczności zadania: ocena efektów programów wykonana po ich zakończeniu.

- c) organizowanie minimum imprez lokalnych dla dzieci i młodzieży promujących głównie profilaktykę przeciwalkoholową i przeciwdziałania narkomanii głównie w środowisku wiejskim,

- d) działania lokalne ograniczające dostępność napojów alkoholowych oraz promujące alternatywne wykorzystywanie czasu wolnego przez całe rodziny,

- e) podjęcie działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do sprzedających napoje alkoholowe ze szczególnym uwzględnieniem punktów usytuowanych na wsiach.

Ocena skuteczności zadania : ocena zainteresowania młodzieży imprezami, w trakcie których odstępuje się od skojarzeń związanych z promowaniem napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych. Ocena podjętej współpracy i przyjęcia zaproponowanych działań przez sprzedających napoje alkoholowe.

- f) wdrażanie pozalekcyjnych zajęć sportowych do programów profilaktyki środowiskowej.

Ocena skuteczności zadania : ocena wpływu dodatkowych zajęć na atrakcyjność środowiskowych programów profilaktycznych.

4. *Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i problemów narkomanii*
realizacja przez :

- a) dofinansowanie instytucji i jednostek samorządowych realizujących poszczególne elementy programu .

Ocena skuteczności zadania : monitorowanie i kontrola zleconych do realizacji zadań.

- b) współfinansowania i finansowanie organizacji pozarządowych, realizujących gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii , w oparciu o przepisy ustawy o finansach publicznych, ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz ustawy prawo zamówień publicznych.

Ocena skuteczności zadania : monitorowanie i kontrola zleconych do realizacji zadań.

5. *Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii.*

realizacja poprzez:

- a) monitorowanie przestrzegania przepisów określonych w § 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

b) **Ocena skuteczności zadania :** analiza materiałów sprawozdawczych z przebiegu programu z wnioskami.

6. *Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społeczne powstałych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.*

7. *Leczenie, rehabilitacja i reintegracja osób uzależnionych od narkotyków. Pomoc terapeutyczną prowadzi lekarz w punkcie konsultacyjnym ds. uzależnień. Punkt konsultacyjny udziela osobom uzależnionym wszelkiej pomocy związanej z uzyskiwaniem leczenia, rehabilitacji i reintegracji.*

8. *Ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnienia od narkotyków:*

Zadanie to jest uwzględnione w Kategoriach zadaniowych pkt. II.1, II.2, II.3.

III. Zasady wynagradzania członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. za udział w posiedzeniu Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych :
  - a) członkowie komisji otrzymują wynagrodzenie w wysokości **129.00 zł** brutto.
  - b) przewodniczący komisji otrzymuje wynagrodzenia w wysokości **201.00 zł** brutto.

IV. Zasady finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

Dochody z opłat określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wykorzystywane będą na realizację zadań wynikających z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii z zastosowaniem ustawy o zamówieniach publicznych oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.